

ŞİİR NEDİR?

Şiir zengin imgelerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan edebî türdür. Şiir düş gücüne, imgeye dayanır. insanın duygu dünyasına seslenir, insanda coşku uyandırır. Şiirde çağrışım, imge, sezgi önemli bir yer tutar. Ahenkli ve etkili bir söyleyiş ön plandadır.

ŞİİRİN ÖZELLİKLERİ

- Şiir düş gücüne, imgeye dayanır.
- İnsanın duygu dünyasına seslenir.
- İnsanda coşku uyandırır.
- Şiirde çağrışım, imge, sezgi önemli bir yer tutar.
- Ahenkli ve etkili bir söyleyiş ön plandadır.

Duygu, düşünce ve hayallerin genellikle ölçülü, uyaklı dizeler hâlinde anlatılan şekline "**nazım**" denir.

ŞİİRİN GELENEĞİ

Ortak zevk ve dil anlayışına sahip şairlerin ortak şekil özelliklerini, ahenk unsurlarını, imge ve temaları kullanarak oluşturduğu şiir anlayışına "**şiir geleneği**" denir. Her şiir olduğu dönemden izler taşır. Şairler kendilerinden önce oluşan bu gelenekten az ya da çok etkilenir, oluşturdukları şiir anlayışıyla kendilerinden sonra gelen şairleri etkiler.

Şair; yaşadığı dönemin sosyal ve siyasal olaylarını, kültürünü, inançlarını, sanat zevkini şiire yansıtır.

NAZIM BİRİMİ

Şiirin bütününi oluşturan dizelerin kümeleniş biçimine "**nazım birimi**" denir. Nazım birimi, dize gruplarında bulunan dize sayısına göre adlandırılır. Şiirin nazım şeklinin belirlenmesinde kullanılan ölçütlerden biridir.

Nazım birimleri şunlardır: Dize (Mısra), beyit, dörtlük, bent

Dize (Mısra):

- Şiirdeki her bir satırdır.
- Dize, en küçük nazım birimidir.
- Bir şiirin parçası olabileceği gibi kendi içinde bağımsız bir bütün de olabilir.

ÖRNEK:

Zamanla nasıl değişiyor insan!

Beyit:

- İki dizeden oluşan ve anlam bütünlüğü taşıyan bölümlerdir.
- Divan edebiyatında yaygın olarak kullanılan nazım birimidir.

ÖRNEK

Şimşek gibi bir semte atıldık yedi koldan,
Şimşek gibi Türk atlarının geçtiği yoldan.

Dörtlük:

- Dört dizeden oluşan ve anlam bütünlüğü taşıyan bölümlerdir.
- Halk şiirinde yaygın olarak kullanılan nazım birimidir.

ÖRNEK:

Ey yıldızlar önünde boynunu büken dallar!
Bu sabah sizden geçen rüzgârlar geldi sandım.
Ağır ağır süzülen meltemlerde bir sır var;
Kalbimde ilk açılan o ilkbaharı andım...

Salih Zeki Aktay

Bent:

Şiirde üç veya daha fazla dizeden oluşan ve anlam bütünlüğü taşıyan bölümlerdir.

ÖRNEK:

Kardaş, senin dediklerin yok,
Halay çekilen toprak bu toprak değil.
Çık hele Anadoluya,
Kamyonlarla gel, kağnılarla gel gayrı,
O kadar uzak değil.

NAZIM BİÇİMİ NEDİR?

Şiirin nazım birimi, ölçüsü ve uyak örgüsüne göre kazandığı biçimsel özelliklerine "**nazım biçimi**" denir.

A) HALK ŞİİRİ NAZIM BİÇİMLERİ

- **Anonim Halk Şiiri:** Mâni, Türkü
- **Âşık Tarzı Halk Şiiri:** Koşma, Semai, Varsağı, Destan
- **Aruz Ölçüsüyle Yazılan Halk Şiiri:** Divan, Kalenderi, Semai, Selis, Satranç, Vezniâhar

B) DİVAN ŞİİRİ NAZIM BİÇİMLERİ

- **Beyitlerle Kurulanlar:** Gazel, Kaside, Mesnevi, Kıt'a, Müstezat
- **Bentlerle Kurulanlar:** Tuyuğ, Rubai, Murabba, Şarkı, Muhammes, Terkihibent, Terciibent

C) BATI ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK ŞİİRİ NAZIM BİÇİMLERİ

- Sone
- Terzarima
- Triyole
- Balat
- Serbest Nazım

NAZIM TÜRÜ NEDİR?

"Nazım türü", bir şiirin işlediği konuya göre aldığı isimdir. Şiirin nazım biçimi belirlenirken şekline ait özellikler (nazım birimi, kafiye düzeni, ölçü vb.) , nazım türü belirlenirken içerik (konu, tema vb.) esas alınır.

Şiirde konuşan, şairin sesini ve söyleyişini emanet ettiği kişi ya da varlığa "**söyleyici**" denir. Şair, her şiirde bir söyleyici belirler. Bu söyleyici şairin kendisi değil yalnızca o şiire özgü kurgusal bir kişi ya da varlıktır.

Şiirde egemen olan ana duyguya "**tema**" denir. Tema, soyut ve geneldir. Temanın sınırlandırılıp somutlaştırılmasıyla konu oluşur. Konu, genel olan temanın özele indirgenmesidir.

İmge: Bir varlığı, kavramı, durumu daha canlı ve daha duygulu anlatmak için onu başka varlık, kavram veya durumların çizgileri ve şekilleri içinde tasarlayıştır.

Sanatçı, imge oluştururken izlenimlerinden hareketle gerçeği kendi algısına göre yeniden biçimlendirir.

MAHLAS NEDİR?

Divan şairlerinin şiirlerinde kullandığı takma addır. Şairler, mahlaslarını genellikle son beyitte söyler:

Fuzûlî rind-i şeydâdır hemîşe halka rüsvâdır

Sorun kim bu ne sevdâdır bu sevdâdan usanmaz mı

(Asıl adı Mehmet olan şair, şiirlerinde "Fuzûlî" takma adını kullanmıştır.)

TAPŞIRMA NEDİR?

Halk şiirinde âşıkların mahlas almalarına, adlarını veya mahlaslarını kullanmalarına verilen addır. Ozanlar, genellikle son dörtlükte adlarını veya mahlaslarını kullanır:

Köroğlu'nun bağı yandı

Yanıp sînene dayandı

Herkesin dostu uyandı

Uyan gözü mestan uyan

(Ozan, "Köroğlu" takma adını kullanmıştır.)

ŞİİRİN AHENK UNSURLARI NELERDİR?

Şiirde ahenk, seslerin kulağa hoş gelmesiyle ortaya çıkan önemli bir kavramdır. **Başlıca ahenk unsurları şunlardır:** ölçü, redif, kafiye, asonans, aliterasyon, nakarat, kelime ve kelime gruplarının tekrarı, ses akışı.

Başlıca ahenk unsurları şunlardır:

1. Ölçü (Vezin): Türk şiirinde üç tür ölçü kullanılmıştır: hece ölçüsü, aruz ölçüsü, serbest ölçü.

a. Hece Ölçüsü: Dizelerdeki hece sayılarının eşitliğine dayanan ölçüdür. Türk şiirinde en eski devirlerden beri kullanılagelen millî ölçüdür. İslâmiyet Etkisindeki Dönem'de halk şiirinde hece ölçüsünün genellikle 7'li, 8'li ve 11'lik kalıpları kullanılmıştır. Millî Edebiyat Dönemi'nde ve Cumhuriyet Dönemi'nde pek çok şair hece ölçüsünün farklı kalıplarıyla şiirler yazmıştır.

Durak: Hece ölçüsüyle yazılmış şiirlerde ölçü kalıpları içindeki durma yerleridir. Dizelerdeki duraklarda ahenk gereği kısa bir süre durulur. Duraklara dikkat edilmeksizin okunan şiir, beklenen etkiyi uyandırmaz. Her şiirin duraklı olması gibi bir zorunluluk yoktur. Durak; şiir okunurken belirlenir, ahenk gereği durulan yerler ayrılır, kelimeler bölünmez.

Şiirler ölçüye göre genellikle şu şekilde duraklara ayrılır:

4+3 (7'li), 4+4(8'li), 5+3 (8'li); 4+4+3 (11'li), 6+5 (11'li); 7+7 (14'lü).

b. Aruz Ölçüsü: Dizelerdeki hecelerin açık (kısa)ve kapalı (uzun)oluşlarına dayanan ölçü türüdür. Ünlü ile biten heceler, açık olup (•) ile gösterilir. Ünsüzle veya uzun ünlüyle biten heceler ise kapalı olup (—) ile gösterilir. Son hece daima kapalı kabul edilir.

Aruz ölçüsü, Arap edebiyatında doğmuş; oradan İran edebiyatına, İran edebiyatından da Türk edebiyatına geçmiştir. Divan, Servetifünun ve Fecriati şiirinde aruz ölçüsü kullanılmıştır. Tanzimat şiirinde ağırlıklı olarak kullanılan aruz, Cumhuriyet Dönemi'nde çok az sayıda örnekte karşımıza çıkmaktadır.

Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik
Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik

— — • / • — — • / • — — • / • — —

b.Serbest Ölçü: Dizelerdeki hece sayılarının eşitliği, hecelerin açık-kapalı olması gibi kurallara bağlı kalınmayan ölçü çeşididir. Serbest ölçünün kullanıldığı şiirlerde ahenk; vurgu, tonlama, aliterasyon ve asonans gibi unsurlarla sağlanır.

Asonans: Dizelerde aynı ünlülerin ahenk sağlayacak şekilde sıkça tekrarlanmasıdır.

Örnek: Şakaklarıma kar mı yağdı ne var?

Aliterasyon: Dizelerde aynı ünsüzlerin ahenk sağlayacak şekilde sıkça tekrarlanmasıdır.

Örnek: Sokaktayım, kimsesiz bir sokak ortasında

2. Redif: Dize sonlarında tekrarlanan, aynı harflerden oluşan, aynı görev ve anlamdaki ekler, kelimeler ve kelime gruplarıdır.

ÖRNEK:

Akıncılar yollar açar,
Altınordu iller açar...
Kızanlık'ta güller açar,
Balkanlara çıktığım yaz..

Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu

3. Kafiye (Uyak): Şiirde iki veya daha çok dize arasındaki farklı anlam ve görevdeki seslerin, kelimelerin benzerliğidir. Kafiye genellikle dize sonlarında ve kelimelerin köklerinde aranır.

Yarım, tam, zengin ve cinaslı kafiye olmak üzere dörde ayrılır.

a. Yarım Kafiye: Tek ses benzerliğine dayanan kafiye.

ÖRNEK:

Bir yaz günü, odamda kaparken bavulumu,
Çekerek koltuğumun parmakları kolumu

b. Tam Kafiye: İki ses benzerliğine dayanan kafiye.

ÖRNEK:

Sokaktayım, kimsesiz bir sokak ortasında;
Yürüyorum, arkama bakmadan yürüyorum.
Yolumun karanlığa saplanan noktasında,
Sanki beni bekleyen bir hayal görüyorum.

c. Zengin Kafiye: İki den çok ses benzerliğine dayanan kafiye.

ÖRNEK:

Kaldırımlar, çilekeş yalnızların annesi;
Kaldırımlar, içimde yaşamış bir insandır.
Kaldırımlar, duyulur, ses kesilince sesi;
Kaldırımlar, içimde kıvrılan bir lisandır.

ç. Cinaslı Kafiye: Sesteş (eş sesli) kelimelerle yapılan kafiye çeşididir.

ÖRNEK:

Hadi git, benden sana dilediğince izin,
Öyle bir uzaklaş ki karda kalmasın izin.
Cemâl Sâfi

KAFIYE DÜZENİ / ŞEMALARI

Kafiye Düzeni: Kafiyelerin diziliş özelliğine kafiye düzeni (kafiye şeması / kafiye örgüsü) denir.

Kafiye düzeni belirlenirken birbiriyle kafiyeli dizeler aynı sesle gösterilir.

Başlıcaları:

Düz	Mâni Tipi	Çapraz	Sarma (Sarmal)
..... a	..... a	..... a	..... a
..... a	..... a	..... b	..... b
..... a	..... b	..... a	..... b
..... a (b)	..... a	..... b	..... a

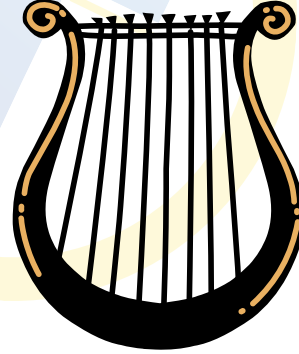
KONULARINA GÖRE ŞİİR TÜRLERİ

Lirik Şiir: Aşk, tabiat, özlem, gurbet, vatan, din, ölüm gibi konularda duyguların dile getirildiği, coşkulu bir anlatımın kullanıldığı şiirlerdir.

ÖRNEK:

Değirmen misali döner başım
Sevda değil bu bir hışım
Gel gör beni darmadağın
Tel tel çözülp kalmışım.
Yâr yâr
Canımın çekirdeğinde diken
Gözümün bebeğinde sitem var.

Bedri Rahmi Eyüboğlu

Epik Şiir: Savaş ve kahramanlık konularını coşkulu bir anlatımla işleyen şiirlerdir. Destanlar epik şiir türündedir.

ÖRNEK:

Atlarımız aldan, kırdan, yağızdan,
Akıncılar kopmuş, gelmiş Oğuz'dan...
Küçüklü büyüklü hep bir ağızdan,
Evrence söylenir türkümüz bizim.

Bekir Sıtkı Erdoğan

Satirik Şiir: Kişilerin ve toplumun aksayan yönlerini eleştirel şekilde ele alan şiirlerdir.

Dost düşman önümde yürür
Bilmedim asıl dostu
Dostların canıma kasti
Beni dostlarım öldürür.

Ahmet Tufan Şentürk

Didaktik Şiir: Bir düşünceyi aktarmak veya belli bir konuda öğüt, bilgi, ders vermek amacıyla öğretici nitelikte yazılan şiir türüdür.

ÖRNEK:

Gönülce düş bir yola,
Bir gönülce kapı aç!
Sen sen ol, verme mola,
Senden kurtul, sana kaç!

Feyzi Halıcı

Pastoral Şiir: Tabiat güzelliklerini, kır ve çoban hayatını anlatan şiir türüdür.

İlkbaharı geldi Anadolu'nun,
Silifke'de çiçek açtı nar şimdi.
Her tarafı yeşillendi Bolu'nun,
Sultandağı benek benek kar şimdi.

Abdurrahim Karakoç

TEŞBİH (BENZETME)

Ana Ögeler:

- **Kendisine Benzetilen:** Nitelik bakımından güçlü öge olup benzetmeye konu olan benzetme yönünün sahibidir.
- **Kendisine Benzeyen:** Nitelik bakımından güçsüz öge olup benzetmeye konu olan benzetme yönünü alandır.

Yardımcı Ögeler:

- **Benzetme Edatı:** "Gibi, misali" , benzetme amacıyla kullanılan edatlardandır.
- **Benzetme Yönü:** Nitelik bakımından güçsüz ögeye ait olup güçsüz ögeye verilen özelliktir.

Not : Dört ögenin bir arada bulunduğu benzetmelere "**tam teşbih**" denir.

Cennet gibi güzel yurt

Gökyüzü başımda sırçadan bir taç

Bulutlar ufukta beyaz bir yumak

Fırtınalar koparken git de seyret denizi
Gökleri bir dev gibi doldurur iniltisi

Uzat nar rengi dudaklarını
Benim de içimde ilkbahar açsın

Gözlerim bir kuyu , dilim kördüğüm
Günlerim koklamadan attığım birer güldür

Yarin dudağından getirilmiş
Bir katre alevdir bu karanfil

Ruhum yıldızsız bir gece gibi karanlıkta

Not:

Bazı benzetmelerde sadece temel ögeler kullanılır. Buna "teşbih-i belîğ" yani "güzel benzetme" denir

Elma yanak , kiraz dudak, kömür göz, aslan adam, tilki çocuk, altın kalp...

İSTİARE (EĞRETİLEME)

Teşbihin ana ögelerinden sadece biri söylenerek yapılan benzetmelerdir.
İkiye ayrılır :

a) Açık İstiare: Sadece "kendisine benzetilen" yani "güçlü öge" ile yapılır.

Hangi dağda bulsam ben o maralı?

Havada bir dost eli okşuyor derimizi.

Dudakların arasında iki sıra inci parlıyordu.

Kaçan balık büyük olur.

Edebiyatımızda bir çınar daha devrildi.

Bir med zamanı gökyüzü kurşunla örtülü.

Yuvayı yapan dişi kuştur.

Şakaklarıma kar mı yağdı , ne var?

Bir hilâl uğruna ya Rab , ne güneşler batıyor.

Sürecekmiş bu ateş yıllarca.

b) Kapalı İstiare : Bu benzetmede güçsüz varlığın neye benzetildiği açık açık söylenmez. Bunun yerine, güçlü varlığa ait temel özellik verilir.

Bir aslan miyav dedi
Minik fare kükredi

Yukarıdaki birinci dizede aslanın “kediye”, ikinci dizede ise farenin “aslana” benzetildiğini yeşil kısımlardan anlıyoruz.

Lambada titreyen alev üşüyor.

Usta adeta uçuyordu.

Ağaçlar bahar gelince sevindiler.

Ölüm kapımızda kişniyordu.

Ay zeytin ağaçlarından yere damlıyordu.

Dağlar bize selama durdu.

KİNAYE

Bir sözün hem gerçek hem de mecaz anlamda kullanılmasına denir. Asıl kastedilip vurgulanmak istenen mecaz anlamdır. Dilimizdeki atasözü ve deyimlerin çoğu bu sanata örnek gösterilebilir.

Bu çocuk eli uzun biridir.

Ahmet Efendi'nin ensesi kalındır

Mum dibine ışık vermez.

Damlaya damlara göl olur.

Usta , gözü kara bir insandı.

Bunca yaptıklarından sonra yüzü bile kızarmıyordu.

Gül dikensiz olmaz.

Yaşadıklarımı duyunca ağzı açık kaldı.

Nerede bir gül bitse etrafı diken

Ağaç, meyvesi olunca başını aşağı eğer.

CİNAS

Sesteşlik sanatıdır. Mısra sonlarında veya aynı cümlede yazılışları ve okunuşları aynı sözcükler kullanılır ve anlamları farklı olursa bu sözcükler arasında “cinas” yapılmış olur.

Boğazlar,

Kasap koyun **boğazlar**
Tanrım yer dağıtında
Türk'e düştü **boğazlar**

Budala,

Bülbül konar **bu dala**
Yetmiş yaşına geldin
Yine kaldın **budala**

İçime bir kurt düştü gece gündüz **yer** beni
Ben bu dertten ölürsem kabul etmez **yer** beni

Ben âşıkım el göğüste **yüz** yerde
Gel efendim del sinemi **yüz** yerde

TEVRIYE (ÇOK ANLAMLILIK)

Çok anlamlılıktır. Sesteş bir sözcük kullanarak o sözün hem yakın hem de uzak anlamını kastetmektir.

Bu kadar letafet çünkü sende var
Beyaz gerdanına bir de ben gerek

Gül yağını eller sürünür , çatlarsa bülbül

Güzellerde vefa olmaz demek yanlışdır ey Baki
Olur, vallahi billahi hemen yalvarı görsünler
(yalvar : para, uzak anlamı - yalvarmak, yakın)

Kazan devrildi ocak söndü.

Beni göğsünde bir gül sayar da
Yar benden incinir şimdi

Islak bir yorgan gibi sımsıkı bürüneyim
Örtün üstüme , örtün , serin karanlıkları

HÜSN-İ TALİL

Bir olayın gerçek nedeninin dışında, kendimizce bulduğumuz hayali bir nedene dayandırmaktır. Kimi örneklerde amaç da söz konusudur.

Sen gittin diye yağmur yağıyor.

(Yağmurun yağmasının gerçek nedeni kışken, burada birinin gitmesine bağlanarak hayali, güzel bir nedene bağlanmış.)

Sen uyandın diye gün doğar
Şu yol sen geçtiğin için güzel

Yeni bir ülkede yem vermek için atlarına
Nice bin atlı kapılmıştı fetih rüzgarına

Sen gittin yaşlara büründü cihan
Soluyor dallarda gül dertli dertli

O kadar çaldı ki yürekten
Türküler aşındırdı kavalı

İNTAK

İnsan dışındaki canlıların konuşturulmasıdır. Genellikle fabllarda görülen intakların tamamı kişileştirme de sayılır. İntak olan bir soruda cevaplarda kişileştirme de varsa "intak" işaretlenmelidir.

Bülbül , "Senin nazını çekemem." diyordu güle.

Deveye, "İnişi mi seversin, yokuşu mu?" diye sormuşlar; deve, "Düze kıran mı girdi?" demiş.

Dal bir gün dedi ki tomurcuğuna:

-Tenimde bir yara işler gibisin.

TECAHÜL-İ ARİF

Bilinen bir şeyi bilmezden gelme sanatıdır. Bu sanat ne hiç bilmemek ne de tamamen gizlemektir. Özellikle, bildiğini dolaylı yollardan aktarmaktır. SALAĞA YATMAKTIR!..

Şakaklarıma kar mı yağdı ne var? Göz gördü gönül sevdi ey yüzü mahım
Benim mi Allah'ım bu çizgili yüz? Kurban olam var mı bunda benim günahım

Geç fark ettim taşın sert olduğunu
Su insanı boğar, ateş yakarmış

Zaman mı tükendi, neden durdu saatler?

Çiçeklerdeki bu hoş koku neden?
Yoksa buradan sen mi geçtin?

Bu eller miydi resimleri tutarken uyuyan?

Gökyüzünde neden yıldız var ki?

Aaa! Sen mi geldin?

İSTİFHAM

Hayret, şaşırma, hüznün, nefret gibi değişik duyguların etkisiyle ortaya çıkan ve soru sorma esasına dayanan bir sanattır. Sorular genellikle cevap beklemez çünkü cevabı soru soranın kendisi zaten biliyordur.

Ağlasam sesimi duyar mısınız,
Mısralarımda;
Dokunabilir misiniz,
Gözyaşlarıma ellerinizle?
(Orhan Veli)

Bana kara diyen dilber,
Gözlerin kara değil mi?
(Karacaoğlan)

Ben mi çıldırmışım, sen mi delirdin,
Yalvaran sesimden bu kaçışın niye?

Tutabilir misin geçen zamanı,
Dönebilir misin on beşine?
Şaşmadın mı hiç çocuğum,
Baharın sessizce gelişine?

Her gün bu kadar güzel mi bu deniz,
Böyle mi görünür gökyüzü her zaman?

Gerçi şarkılığına bu da şarkı
Gel gelelim nerede bu, nerede bahar?

TERDİT

Şaşırtmaca sanatıdır. Sonu sandığımızdan daha değişik olan kullanımlardır.

Dişin mi ağrıyor?
Çek kurtul!
Başın mı ağrıyor?
Bir çeyreğe iki aspirin.
Verem misin?
Üzülme onun da çaresi var:
Ölür gidersin!

En ağır işçi benim,
Gün yirmi dört saat
Seni düşünüyorum!

TEŞHİS

İnsan dışı varlıklara insana ait özellikler yükleyerek kişileştirme yapmaktır.

Dağlara sarılıp yatan güneşi
Yaralı, hasta, yorgundur sandım.

Dinle neyden, duy neler söyler sana
Derdi vardır, ayrılıklardan yana

(Mevlana)

Çatma kurban olayım çehreni ey nazlı hilâl
Kahraman ırkıma bir gül, ne bu şiddet bu celâl

1993 ÖSS

İçmiş gibi geceyi bir yudumda
Göğün mağrur bakışlı bulutları

CEVAP ŞIKKI

A) Dinle yolcu bu ses onun sesidir

Sinsi adımlarla akşam yürüyor
Yıldızlar bize gülümsüyordu.

***** Benzetme edatının olmadığı çoğu teşhis aynı zamanda bir kapalı istiare sayılır!!!

1981 ÖYS

Menekşeler külahını kaldırır

CEVAP ŞIKKI

A) Güzel gitti diye yaşlara büründü pınar

TARİZ

İğneleme sanatıdır. Sözün anlamca tam tersini kastederek alay, öğüt verme, ders çıkartma anlamı da vardır.

Bir yetim görünce döktür dişini
Bozmaya çabala halkın işini
Günde yüz adamın vur kır dişini
Bir yaralı sarmak için yeltenme

Her nere gidersen eyle talanı
Öyle yap ki ağlatasın güleni
Bir saatte söyle yüz yalanı
El bir doğru söz söylerse inanma

Büyük romancımızın hemen her eserinde çocukça hatalar görürüz.

Ooo, her zamanki gibi yine vaktinde geldin!

Maaşallah, zeka küpü!

Bu ne kudret ki elifbâ'yı okur ezberden!

Ne kadar cömert davranıyorsunuz!

TELMİH

Hatırlatma sanatıdır. Söz arasında herkesçe bilinen bir olaya, ünlü bir kişiye, inanca, atasözüne... işaret etmeye, onu anımsatmaya denir.

Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor tevhidi
Bedr'in aslanları ancak bu kadar şanlı idi

Çanakkale şehitlerini Bedir'deki askerlere benzeterek hatırlatma yapılmıştır.

Tahammül mülkünü yıktın Hülagu Han mısın kafir?

Moğalların acımasızlığıyla ünlü hakani Hülagu hatırlatılmıştır.

Seni öyle sevmişim ki kıskandırdım Mecnun'u!

Mecnun'un Leyla için çöllere düştüğü hatırlatılmıştır.

TENASÜP

Uygunluk sanatıdır. Anlamca birbiriyle ilgili iki ya da daha çok kelimenin bir arada kullanılmasıdır.

Bahar gelir yine karşı dağlara
Mor menekşe, lale bitmek içindir
Bülbül figan eder iner bağlara
Bir gül goncasıyla yatmak içindir.

Artık demir almak günü gelmişse zamandan
Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan

Aşk derdiyle hoşem el çek ilacımdan tabip
Kılma derman kim helakim zehr-i dermanındadır

Nedir bu zulüm, bu haksızlık, bu işkence...?
Baki kalan bu kubbede bir hoş sada imiş

Ne nergis, ne leylak, ne lale, ne gül
Hepsiyle dolu bir selesin sevgili

İRSAL-İ MESEL

Örnek verme anlamındadır. Edebiyatımızda bir düşünceyi, bir konu ile ilgili atasözü veya özlü sözle anlatma sanatıdır.

Allah'a sığın şahs-ı halimin gazabından
Zira **yumuşak atın çiftesi pek olur**

Yırtıcı kuşun ömrü olur az
Bir ipte iki cambaz oynamaz

Aldanma cihanın sakın varına
Bir nefesi verme cihan varına
Bügünkü işini koyma yarına
Yar yıkıldığı gün tozar demişler

Kirpikleri uzundur yarın hayale sığmaz
Eski meseldir aşık mızrak çuvala sığmaz
Esnafa da biraz insaf gerekir
Bal tutan parmağını yalar demişler

Çağır Karacaoğlan çağır
Taş düştüğü yerde ağır
Yiğit sevgilisinden soğur
Sarılmayı sarılmayı

NİDÂ

Seslenme sanatıdır.

Dur yolcu! Bilmeden gelip bastığın
Bu toprak bir devrin battığı yerdir

İnanın bana ey insanlar
Çıkmam bir daha sokaklara

MÜBALAĞA

Abartma sanatıdır. Bir durumu, nesneyi, olayı olduğundan çok küçük veya çok büyük göstermeye denir.

Açlıktan öldüm, sıcağdan piştim, soğuktan dondum.

Dünyanın güzelliği senden artakalandır
Seni sevmekten gayri, her ne varsa yalandır

Gözlerinden göğüme sayısız yıldızlar akar
Bir gülüşün içimde binlerce lamba yakar

Her aşkın sonunda gözyaşı vardır
Akar damla damla sel olur gider